
Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravstva

PRIJEDLOG ZAKONA O
OPLODNJI UZ
MEDICINSKU POMOĆ

Zagreb, veljača 1996.

Članak 1.

Ovim zakonom uređuju se postupci oplodnje uz medicinsku pomoć, pretpostavke za ostvarivanje prava na medicinsku pomoć, te obveze i ovlasti zdravstvenih djelatnika u pružanju medicinske pomoći.

Članak 2.

Medicinska pomoć pruža se radi dobrobiti žene i muškarca koji zajednički i odgovorno planiraju obitelj, a provodi se sukladno zahtjevima medicinske znanosti i iskustva, naročito vodeći računa o zaštiti zdravlja i dobrobiti potomstva.

Članak 3.

Postupci oplodnje uz medicinsku pomoć provode se radi postizanja trudnoće i u njima nisu dopuštena istraživanja i zahvati u druge svrhe.

Članak 4.

(1) Oplodnjom uz medicinsku pomoć u smislu ovog zakona smatraju se postupci kojima se omogućuje neposredno spajanje ili se skraćuje put do neposrednog spajanja ženske i muške spolne stanice radi postizanja trudnoće na način drukčiji od snošaja.

(2) Postupcima iz stavka 1. ovoga članka omogućuje se

1. unutarstanična oplodnja:

- unošenjem sjemena u spolne organe žene
- unošenjem jajnih stanica sa sjemenom u spolne organe žene

2. izvanstanična oplodnja

- spajanjem jajnih stanica i sjemenskih stanica izvan tijela žene;
- unošenjem oplodjenih jajnih stanica i sjemenskih stanica

3. pohranjivanje neoplođenih i oplođenih jajnih stanica i sjemenskih stanica

Članak 5.

(1) Postupcima iz članka 4. ovoga zakona pruža se medicinska pomoć bračnim drugovima.

Alternativa za stavak 1. ovoga članka:

(1) Postupcima iz članka 4. ovoga zakona pruža se medicinska pomoć bračnim i izvanbračnim drugovima koji su zasnovali životnu zajednicu sukladno odredbama posebnog zakona.

(2) Medicinska pomoć pruža se ženi ili muškarcu koji su s obzirom na životnu dob i opće zdravstveno stanje sposobni za roditeljsku skrb o djetetu, ali zbog neplodnosti ne mogu postići trudnoću u bračnoj (alternativa: ili izvanbračnoj) zajednici, a pokušaji liječenja bili su bezuspješni ili bezizgledni.

Članak 6.

(1) U postupcima iz članka 4. stavka 2. ovoga zakona mogu se koristiti samo jajne stanica i sjeme bračnih (alternativa: ili izvanbračnih) drugova kojima se pruža medicinska pomoć.

(2) U postupcima u kojima se omogućuje unutartjelesna oplodnja unošenjem sjemena u spolne organe žene iznimno se može koristiti sjeme drugog muškarca (darovano sjeme), ako bračni (alternativa: ili izvanbračni) drug nije sposoban za oplodnju ili ako postoji opasnost prenošenja teških genetskih bolesti, a zbog kojih nije umanjena sposobnost muškarca za roditeljsku skrb o djetetu.

Članak 7.

(1) Postupke kojima se omogućuje oplodnja smije provoditi doktor medicine specijalist ginekologije i opstetricije.

(2) Postupci iz članka 4. ovoga zakona smiju se provoditi samo u za to ovlaštenoj bolnici.

Članak 8.

(1) Na zahtjev ovlaštenog predstavnika bolnice ministar zdravstva odobrit će bolnici primjenu postupaka iz članka 4. ovoga zakona ako utvrdi da u toj ustanovi postoje odgovarajući stručnjaci, prostor i oprema za pružanje medicinske pomoći, sukladno zahtjevima medicinske zna-

nosti i iskustva, te da može osigurati psihološko i pravno savjetovanje kada je to propisano ovim zakonom.

(2) Odobrenje iz stavka 1. ovog članka ministar zdravstva će ukinuti ako utvrdi da bolnica više ne ispunjava propisane uvjete za pružanje medicinske pomoći ili ne postiže učinke kakvi se u jednogodišnjem razdoblju u pravilu ostvaruju u drugim bolnicama ili ako se ne pridržava odredbi ovoga zakona.

Članak 9.

(1) Doktor medicine je prije provedbe postupka oplodnje uz medicinsku pomoć dužan bračnim (alternativa: ili izvanbračnim) drugovima objasniti pojedinosti postupka u kojem sudjeluju, izgleda na uspjeh te moguće posljedice i opasnosti postupka za ženu i dijete.

(2) Na zahtjev doktora medicine ili bračnih (alternativa: izvanbračnih) drugova etički odbor bolnice dužan je razmotriti okolnosti slučaja i pitanja koje zahtjev sadrži, a bolnica je dužna mišljenje etičkog odbora predočiti bračnim (alternativa: ili izvanbračnim) drugovima.

Članak 10.

(1) Doktor medicine će bračnim (alternativa: ili izvanbračnim) drugovima preporučiti da o svom zahtjevu za medicinsku pomoć zatraže stručno mišljenje u psihološkom ili psihoterapijskom savjetovalištu.

(2) Za bračne (alternativa: ili izvanbračne) drugove koji pristaju na oplodnju s darovanim sjemenom sukladno članku 6. stavak 2. ovoga zakona psihološko ili psihoterapijsko savjetovanje je obavezno.

(3) Bračnim (alternativa: ili izvanbračnim) drugovima koji pristaju na oplodnju s darovanim sjemenom bolnica je dužna osigurati pravno savjetovanje. S pravnim učincima pristanka na oplodnju uz medicinsku pomoć po ovom zakonu i s obiteljskopравnim posljedicama oplodnje s darovanim sjemenom bračne (alternativa: ili izvanbračne) drugove upoznat će član etičkog odbora bolnice koji je diplomirani pravnik.

Članak 11.

(1) Postupak oplodnje uz medicinsku pomoć može se provesti ako su bračni (alternativa: ili izvanbračni) drugovi dali pristanak na određeni postupak iz članka 4. ovoga zakona.

(2) Obrazac izjave o pristanku propisat će ministar zdravstva.

(3) Žena ili muž (alternativa: odnosno ženin izvanbračni drug) mogu povući pristanak i odustati od postupka oplodnje uz medicinsku pomoć sve dok sjeme, neoplođena ili oplođena jajna stanica nisu uneseni u tijelo žene.

(4) Izjavu o povlačenju pristanka bolnica je dužna zabilježiti i na zahtjev žene ili muža (alternativa: ili ženinog izvanbračnog druga) o tome izdati pismenu potvrdu.

Alternativa: stavak 3. i 4. ovoga članka brisati.

Članak 12.

(1) Postupak oplodnje darovanim sjemenom sukladno članku 6. stavak 2. ovoga zakona može provoditi samo ovlaštena bolnica koju ministar zdravstva posebno ovlasti da odabire ili pohranjuje darovano sjeme.

(2) Ako u Republici Hrvatskoj ministar zdravstva ovlasti više bolnica za provedbu postupka iz članka 6. stavka 2. ovoga zakona, dodatno će odrediti koja će od ovlaštenih bolnica voditi jedinstveni upisnik o darovateljima sjemena (članak 15. ovoga zakona).

(3) Darovatelj može ustupiti sjeme samo jednoj od bolnica ovlaštenih za postupak oplodnje darovanim sjemenom.

Članak 13.

(1) Bolnica iz članka 12. ovoga zakona dužna je prije odabira i pohranjivanja sjemena podvrći darovatelja i njegovo sjeme svim potrebnim pregledima i laboratorijskim pretragama.

(2) Darovano sjeme smije se primijeniti samo nakon što je sukladno zahtjevima medicinske znanosti i iskustva utvrđeno da je sjeme pogodno za oplodnju te da njegova primjena ne može izazvati štetne posljedice za zdravlje žene ili očekivanog djeteta.

Članak 14.

(1) Postupak oplodnje darovanim sjemenom može se provesti ako je darovatelj sjemena dao pisani pristanak na postupak propisan u članku 6. stavak 2. ovoga zakona.

(2) Obrazac izjave o pristanku propisat će ministar zdravlja.

(3) Bolnica iz članka 12. ovoga zakona dužna je darovatelju sjemena objasniti postupak u kojem sudjeluje i upoznati ga s odredbama članka 12. do 18. ovoga zakona.

(4) Darovatelj sjemena može povući pristanak u svako doba, nakon čega primjena darovanog sjemena nije više dopuštena. Izjavu o povlačenju pristanka bolnica je dužna zabilježiti i na zahtjev darovatelju sjemena o tome izdati pismenu potvrdu.

Članak 15.

(1) Bolnica iz članka 12. ovoga zakona dužna je voditi upisnik o darovateljima i primjeni darovanog sjemena te isti trajno čuvati.

- (2) Upisnik iz stavka 1. ovoga članka mora sadržavati:
- osobne podatke o darovatelju i njegovim roditeljima
 - datum (nadnevak) darovanja, pohranjivanja i uporabe darovanog sjemena
 - nalaze provedenih pregleda i laboratorijskih pretraga,
 - osobne podatke o ženi u koje je postignuta trudnoća i o rođenju djeteta začetoj darovanim sjemenom,

(3) Podaci o osobama kojima se pruža medicinska pomoć i o darovatelju sjemena službena su tajna za sve sudionike u postupku. Uvid u upisnik dopušten je samo u slučajevima propisanim ovim zakonom.

Članak 16.

(1) Darovano sjeme za oplodnju u postupku propisanom u članku 6. stavku 2. ovoga zakona mora potjecati samo od jednog muškarca.

(2) Uporaba sjemena jednog darovatelja nije više dopuštena kad se utvrdi da je u tri slučaja oplodnje postignuta trudnoća.

Članak 17.

(1) Dijete rođeno nakon oplodnje darovanim sjemenom ima pravo na obavijesti o darovatelju sjemena i na uvid u upisnik propisan u članku 15. ovoga zakona.

(2) Bolnica iz članka 12. ovoga zakona dužna je na njegov zahtjev upoznati dijete koje je navršilo osamnaest godina života s odredbama članka 12. do 18. ovoga zakona i omogućiti mu uvid u upisnik.

(3) Uvid u upisnik bolnica će omogućiti zakonskom zastupniku djeteta ako to radi dobrobiti djeteta odobri sud u izvanparničnom postupku zbog izuzetnog i medicinski opravdanog razloga.

Članak 18.

(1) Ustupanje sjemena za oplodnju uz medicinsku pomoć ne smije biti predmetom naplatnog posla.

(2) Darovatelj sjemena ima pravo na naknadu troškova izazvanih dolaskom u ovlaštenu bolnicu i boravkom u njoj radi pregleda, laboratorijskih pretraga i uzimanja sjemena.

Članak 19.

(1) Sjeme bračnog (alternativa: izvanbračnog) druga, odnosno darovano sjeme te neoplođene i oplođene jajne stanice smiju se koristiti isključivo za postizanje trudnoće. Ispitivanje sjemena i jajnih stanica te postupanje s njima dopušteno je sukladno zahtjevima medicinske znanosti i iskustva također samo za potrebe postizanja trudnoće.

(2) Zahvati u jezgru sjemenske i jajne stanice nisu dopušteni.

(3) Nije dopuštena oplodnja jajne stanice sa sjemenskom stanicom koja je posebno odabrana radi određivanja spola djeteta, osim ako je svrha tog odabira da dijete ne naslijedi neku tešku bolest čije je prenošenje povezano sa spolom.

Članak 20.

U postupku izvantjelesne oplodnje smije se oploditi samo toliko jajnih stanica koliko je prema stanju medicinske znanosti i iskustva potrebno da se unutar jednog ciklusa ostvari oplodnja uz medicinsku pomoć. U tijelo žene dopušteno je unijeti do tri oplođene jajne stanice.

Članak 21.

(1) Pohranjivanje sjemenskih te neoplođenih i oplođenih jajnih stanica dopušteno je za postupke oplodnje u kojima su ispunjene pretpostavke iz članka 6. ovoga zakona.

(2) Pohranjene sjemenske i jajne stanice čuvaju se primjereno zahtjevima medicinske znanosti i tehnologije i ne mogu se predati na raspolaganje osobama od kojih potječu ni drugim osobama.

(3) Oplođene jajne stanice smiju se čuvati do tri godine.

(4) Pohranjeno sjeme i oplođene jajne stanice ne smiju se uporabiti za oplodnju žene poslije smrti muža (alternativa: ili ženinog izvanbračnog druga.)

Članak 22.

(1) Nije dopušteno objavom oglasa ili na drugi način posredovati u prikupljanju, pohranjivanju ili korištenju neoplođenih ili oplođenih jajnih stanica i sjemena za oplodnju uz medicinsku pomoć.

(2) Ovlaštene bolnice (iz članka 8. i 12. ovoga zakona) mogu provoditi pojedine postupke oplodnje i pružati medicinsku pomoć samo osobama određenim u članku 5. ovoga zakona ako su ispunjene pretpostavke određene u člancima 6., 10., 11. i 14. ovoga zakona.

Članak 23.

(1) Doktor medicine i drugi zdravstveni djelatnici nisu dužni provoditi odnosno sudjelovati u provedbi postupka oplodnje uz medicinsku pomoć propisanih ovim zakonom.

(2) Doktor medicine i drugi zdravstveni djelatnici ne mogu snositi štetne posljedice ako provode ili odbiju provesti postupke oplodnje uz medicinsku pomoć propisane ovim zakonom odnosno ako sudjeluju ili odbiju sudjelovati u provedbi tih postupaka.

Članak 24.

(1) Ovlaštene bolnice (iz članka 8. i 12. ovoga zakona) dužne su u poseban upisnik o postupcima oplodnje ubilježiti:

- osobne podatke o ženi i mužu (alternativa: ženinom izvanbračnom drugu) kojima se pruža medicinska pomoć,
- vrstu provedenog postupka oplodnje,
- oznaku upisnika u kojem su podatci o darovatelju sjemena u slučaju oplodnje s darovanim sjemenom,
- podatke o savjetovanju i pisanom pristanku na pojedini postupak medicinske pomoći (članci 9., 10., 11. i 14. ovoga zakona),
- podatke o tijeku i trajanju postupka te o bitnim okolnostima u vezi s trudnoćom, porodom, razvojem i zdravljem djeteta.

(2) Upisane podatke bolnica je dužna čuvati trajno.

Članak 25.

(1) Ovlaštene bolnice (članak 8. i 12. ovoga zakona) dužne su ministra zdravstva izvještavati o broju i vrsti provedenih postupaka oplodnje uz medicinsku pomoć i o nji-

hovoj uspješnosti, te o pohranjivanju sjemenskih stanica i neoplođenih odnosno oplodjenih jajnih stanica.

(2) Izvješće se odnosi na proteklu kalendarsku godinu, a ako to zatraži ministar zdravstva, i ranije.

(3) Sadržaj i oblik te obrazac izvješća propisat će ministar zdravlja.

Članak 26.

Novčanom kaznom u iznosu od 4.000 do 20.000 kn kaznit će se za prekršaj bolnica:

1. koja provede postupak oplodnje a da za to nije ovlaštena (članak 8. stavak 2., članak 12. stavak 1. ovoga zakona),

2. koja provede oplodnju bez pristanka bračnih (izvanbračnih) drugova (članak 11. stavak 1.) ili darovatelja (članak 14. stavak 1. ovoga zakona),

3. koja ne osigura trajnost podataka o darovatelju sjemena, o oplodjenoj ženi i njezinom mužu (izvanbračnom drugu) (članak 15. stavak 3. ovoga zakona).

Članak 27.

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 10.000 kn kaznit će se za prekršaj bolnica:

1. koja ne vodi propisane upisnike ili ih ne vodi na način propisan ovim zakonom (članci 15. i 24. ovoga zakona),

2. koja ne podnese izvješće ministru zdravstva o broju i vrsti provedenih postupaka oplodnje uz medicinsku pomoć na način i u roku kako je propisano ovim zakonom (članak 25. ovoga zakona).

Članak 28.

Novčanom kaznom u iznosu od 800 do 8.000 kn kaznit će se za prekršaj bolnica koja provede oplodnju uz medicinsku pomoć protivno odredbama ovoga zakona, a osobito:

1. koja provede oplodnju bez prethodnog psihološkog, psihoterapijskog, ili pravnog savjetovališta bračnih (izvanbračnih) drugova u slučajevima kada je to ovim zakonom propisano (članak 10. ovoga zakona),

2. koja provede oplodnju sjemenom koje prije odabira i pohranjivanja nije podvrgnuto svim potrebnim pregledima i laboratorijskim pretragama, odnosno čiji darovatelj nije podvrgnut odgovarajućim pregledima i laboratorijskim pretragama (članak 13. ovoga zakona).

3. koja provede oplodnju sjemenom darovatelja koje-
mu prethodno nije objašnjen postupak u kojem sudjeluje i
koji nije upoznat s odredbama ovoga zakona (članak 13.
ovoga zakona),

4. koja ne zabilježi izjavu o povlačenju pristanka daro-
vatelja sjemena te mu o tome ne izda pismenu potvrdu
(članak 14. stavak 3. ovoga zakona),

5. koja ne provede oplodnju darovanim sjemenom
protivno odredbama članka 16. ovoga zakona.

Članak 29.

Novčanom kaznom u iznosu od 800 do 8.000 kn kaz-
nit će se za prekršaj doktor medicine koji provede oplod-
nju uz medicinsku pomoć:

1. kada je nedopuštena (suprotna odredbama 3. i 5.
ovoga zakona),

2. suprotno odredbama članka 7. ovoga zakona,

3. prethodno ne objasni postupak i ne pruži savjet
bračnim (izvanbračnim) drugovima sukladno odredbama
članka 9. i članka 10. stavak 1. ovoga zakona,

4. bez pristanka bračnih (izvanbračnih) drugova (čla-
nak 11. stavak 1. ovoga zakona) ili darovatelja (članak 14.
stavak 1. ovog zakona).

Članak 30.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 400 do 4.000 kn
kaznit će se za prekršaj liječnik koji provede oplodnju uz
medicinsku pomoć suprotno odredbi članka 13. ovoga za-
kona

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 800 do 8.000 kn
kaznit će se za prekršaj doktor medicine koji provede
oplodnju uz medicinsku pomoć suprotno odredbi članka
16. ovoga zakona.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 400 do 4.000 kn
kaznit će se za prekršaj doktor medicine:

1. koji propusti u poseban upisnik ubilježiti podatke
iz članka 24. ovoga zakona

2. koji povrijedi tajnost podataka iz stavka 4. točka 1.
ovoga članka.

Članak 31.

Novčanom kaznom u iznosu od 400 do 4.000 kn kaz-
nit će se za prekršaj iz članka 29. i 30. ovoga zakona odgo-
vorna osoba u bolnici.

Članak 32.

Novčanom kaznom u iznosu od 700 do 7.000 kn kaznit će se za prekršaj zdravstveni djelatnik koji u okviru svoje djelatnosti za bolnicu:

1. propusti provesti potrebna ispitivanja sukladno odredbi članka 13. ovoga zakona
2. preuzme sjeme trećega iako zna da je on svoje sjeme već stavio na raspolaganje nekoj drugoj zdravstvenoj ustanovi (članak 12. stavak 3.),
3. ne vodi ili vodi nepotpuno upisnike iz članka 15. stavak 2. i članka 24. stavak 1. ovoga zakona ili ih ne čuva (članak 24. stavak 3.)

Članak 33.

Novčanom kaznom u iznosu od 400 do 4.000 kn kaznit će se za prekršaj tko:

1. stavi na raspolaganje svoje sjeme za oplodnju suprotno odredbi članka 12. stavak 3. ovoga zakona,
2. primijenjuje, ispituje ili postupa sa sjemenom ili jajnim stanicama suprotno odredbi članka 19. ovoga zakona,
3. posreduje u prikupljanju, pohranjivanju ili korištenju neoplođenih ili oplođenih jajnih stanica i sjemena za oplodnju uz medicinsku pomoć (članak 22. stavak 1. ovoga zakona).

Članak 34.

Ministar zdravstva donijet će u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona provedbene propise o:

- obrascu izjave o pristanku na pojedini postupak oplodnje uz medicinsku pomoć (članci 11. stavak 2. i 14. stavak 2. ovog zakona),
- sadržaju i obliku te obrascu izvješća o provedenim postupcima medicinske pomoći (članak 25. stavak 3. ovoga zakona).

Članak 35.

Danom stupanja na snagu ovoga zakona prestaju vrijediti članci 29. do 34. Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece ("Narodne novine" br. 18/78.)

Članak 36.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objave u "Narodnim novinama".